

Búzavalorizáció és devalorizáció. A felek többféle okból szerződnek búzában.

1. Az első typus az, ahol az ügyletnek *valóban búza a tárgya*. Nem minden búzában búzára szóló kötelem — hogy a gosschmid-i terminológiával éljek — tartozik ide, mert az ilyeneknél is előfordul, hogy a felek valorizációs célzattal, a nagyobb hatályosság vagy biztonság kedvéért szerepeltetnek lerovó gyanánt is búzát. Ezzel szemben idetartozik: a búzakölesön, amidőn az adós búzát kapott és búzát (nem pedig annak ellenértékét) tartozik visszaadni. Az ily ügyleteknél a valorizációs szabályok teljesen figyelmen kívül maradnak és áll az a tétel, hogy a kölesönadónak a kölesönvetthez hasonló minőségű és mennyiségű helyettesíthető dolog jár vissza. (Cs. Sommer József a H. T. 1926. 8. sz. eset jegyzetében.) Így a J. H. 1928. évi 782. száma alatt közölt P. VII. 8154/1927. számú ítélettel eldöntött esetben a Kúria ugyanakkor, amidőn a valorizálási célzattal kikötött búzát devalorizálja, a ténylegesen adott búzát természetben itéli vissza. Annyira ügyelt a Kúria erre a disztinkcióra, hogy az adóslevél szóhangzatával szemben állapította meg, mennyiben irányult a felek szándéka effektív búza kölesönzésére és mennyiben vezette őket pusztán valorizálási célzat. Terménykölesön csak külön megállapodás esetén fizetendő vissza pénzben, mondotta ki a pécsi tábla. (J. H. 1927. 1457.) Búzában adott kölesönnél vagylagosan (tehát adós választása szerint) pénzben, vagy természetben való visszaadás kikötése: P. II. 7076/925. M. T. 48. = J. H. 927. 386., P. VII. 8676/1928., J. H. 1929. 1251.

2. Vezetheti a feleket a búzában való szerződésnél *játék* célzata is. Ilyen eset tudtommal közölve nincs, kétségtelennek tartom azonban, hogy a bíróság adandó alkalommal az általános szabályok alapján megtagadná a jogsegélyt.

3. Leggyakoribbak azok az esetek, amidőn a felek *valorizálási szándékkal* létesítenek búzakötelmeket.

Nemcsak ex negotio, hanem ex lege és ex iudicio valorizáció is történt búzában. Ex lege búzavalorizációt találunk a földadóról szóló 1922:XXI. t.-c.-ben, amelynek ezt a rendelkezését már az 1924:IV. t.-c. 2. §-ához csatolt B) melléklet II. 1. (1.) pontja hatályon kívül helyezte. Búzaértékben volt fizetendő bizonyos esetekben az ingatlanvagyonváltság (1921:XLV. t.-c. 4. §. 1. p. és 56. §). Itt említhetjük meg a különböző haszonbéri rendeleteket (6140/1923. M. E. sz. rend. 2. §-a, 760/921. M. E. sz. rend., 8722/1922. M. E. sz. rend.), amelyek nemcsak búzát, hanem egyéb naturaliakat is alkalmaznak kirovó gyanánt.

A valorizáció kezdő — mondhatni: tapogatózó — korszakából való az 1923:XXXVIII. t.-c. a helyettesíthető ingóságokra vonatkozó jelzálogjog bejegyzéséről, amely törvényt

a jelzálogtörvény hatályon kívül helyezte, továbbá az 1923: XLII. t.-c. a búzaértékre szóló záloglevelekről.

Vannak a Kúriának ítéletei, amelyek búzára szóló kikötés hijján is valorizációs sznádékkal búzában marasztalnak (M. D. XVI. 66. sz. P. J. 7568/1922: özvegyi tartás; u. o. XVIII. 3, P. III. 4597/1923: életjáradék). A Kúria utóbb azzal az indokkal, hogy a búza nem tekinthető állandó érték mérőnek, a búzában való marasztalást mellőzte. Így a Magyar Jogélet 1926. évi I. számában közölt P. III. 7171/1925. számú ítélet elutasítja az egyességileg megállapított nótartásdíjnak búzában leendő valorizálására irányuló kérelmet. Hasonló kijelentés családi és örökjogi természetű követelésekre általában: P. I. 3017/1926, J. H. 1927, 781.; vételárhátralék búzaalapon ex lege nem valorizálható: u. o. 1943. P. V. 6796/1926; általános elvi kijelentés (a közölt indokolásból a jogcím nem vehető ki): M. T. 1926, 14. sz. P. VI. 5541/1924. Viszont: ha a felek nem kifogásolják, az ítélet megszabhatja a kötelesrészt terményben: J. H. 1927, 2023, P. I. 1978/1926.

Áttérve az *ügyletből* eredő valorizációs célzatú búzakötelmekre, mindenekeelőtt meg kell állapítanunk, hogy amerinyire a közölt esetekből kitűnik, a Kúria egyáltalán nem tekinti lényegesnek, vajjon a kikötés effektív búzára, vagy búza ellenértékére szól-e; devalorizált (a fentebb említett J. H. 1928. 782. alatti esetben) és felvalorizált effektivitás kikötése mellett is.

A búzakikötések eredete az inflációs időkre megy vissza; kedveltségük nyilván összefügg azzal, hogy agrárállam vagyunk. A búzakikötés alkalmatlansága arra, hogy értékállandósági klauzula legyen, az inflációs idők alatt nem válhatott nyilvánvalóvá; mindaddig plauzibilis volt az a gondolat, hátha a búza alapján való számítás a helyes és a zürichi alapon förtendő a helytelen. Csak pénzünk értékének állandósulása győzhette meg a búzában szerződő feleket arról, hogy a búzának a pénz értékváltozásától független igen jelentős áringadozásai vannak. Egynehány statisztikai adat a búza áringadozásaiából: A tiszavidéki búza középárfolyama aranykorona értékben *Barcza* közkézen forgó tabellái szerint 1920 februárjában 4.91, 1924 júniusában 27.49 volt. A tiszavidéki 76 kg-os búza középárfolyama pengőben Budapest székesőváros 1929. évben kiadott statisztikai évkönyvének 655—57. oldalain olvasható adatok szerint 1925 januárjában 49.77, 1925 decemberében 31.85 volt. Körülbelül ugyanilyen szinten mozogtak az árak 1926-ban és 1927-ben, míg 1928-ban az árfolyam 30 35-ről 24.08-ra esett. Ez utóbbi évtől kezdve a 77 kg-os búza árait közlöm. 1929 június 27-én a tőzsdei árfolyam szerint az árfolyam 22.20—22.30, december 31-én 23.50—23.90, míg 1930 október 30-án 14.40—15.30. A következménye ennek az áringadozásnak az volt, hogy különösen hosszabb időtartamra tel-

jesítendő részletfizetéseknél — amelyek pl. gépvételeknél igen szokásosak voltak — előfordult, hogy a vevő, akinek fizetéseit az egyre emelkedő kurzuson számolták el, már rég kifizette az ügyletkötéskor szem előtt tartott összeget és még mindig hátralékos gyanánt kezelte őt a hitelező.

A búzákötésekkel kapcsolatos jogviták eredete az, hogy a felek a búzában való szerződéskötéskor nyilván a búza értékének állandóságából indultak ki. Midőn a valóban stabil értékmérőkkel (svájci frank, pénzünk stabilizációjának bekövetkezése után a papírkorona és a pengő) való összehasonlítás a feleknek ezt a feltevését tévesnek mutatta ki, ugyanazok a jogi problémák állottak elő, mint akkor, midőn a magyar korona világpiaci árfolyamának zuhanása döntötte meg a feleknek a magyar korona értékének állandóságába vetett hitét, minden magyar koronában kötött és nem a pénzérték változásával való spekulációra alapított ügylet hallgatolagos alapfeltételét. Ha a felsőbbirósági döntéseket olvassuk, látjuk, hogy a felek nem okultak a korona romlásából: megismétlődnek a fordulónap-viták, a viták az effektivitás körül, szerepel a gazdasági lehetetlenülés jel-szava, — ugyanúgy, mint a valorizációt megelőző korszakban és csak utóbb ébrednek a felek annak tudatára, hogy itt is valorizációs problémáról van szó.

Minthogy a búzaárfolyam előbb emelkedett, azután esett, korábban merülnek fel a devalorizációs, mint (a szorosán vett, fel-) valorizációs problémák. Mindkettőnek azonban közös előkérdése az, vajjon egyáltalán van-e helye búzaügylet korrekciójának akár felfelé, akár lefelé? A fel- és devalorizálást egyaránt ellenző (mondhatni: búza egyenlő búza) teória mellett több érv szól. Elsősorban az, hogy más a helyzet a papírkoronában kötött ügyleteknél, amelyekbe a felek a pénz törvényes értékmérő-jellegénél fogva, mondhatni, belekényszerültek, — hacsak nem voltak igen nagy fokban, mondhatni, a köteles gondosság mértékén túl előrelátóak. Ezzel szemben a felek búzában már saját jószántukból szerződtek és feltehető, hogy magukra vették a várható áringadozások kockázatát. Tényleg több döntés ezen az alapon meg is tagadja a búzákötések nem betűszerinti értelmezését (J. H. 1928, 89, P. V. 8064/1926; P. VII. 2907/928, u. o. 1929, 354. Az utóbbi esethez l. *Fürst*, P. J. 1929, 107. l.). Sőt a valorizáció oly lelkes híve, mint *Schuster* (a *Hitelj*. Tára 1927. 116. és 1930. 16. sz. esetekhez fűzött jegyzetekben) egyaránt ellenzi a búzának úgy le-, mint felvalorizálását. Ezzel szemben helyesebbnek látszik az az értelmezés, amely a búzákötést nem játékszerű ügyletnek fogja fel, — amit vélelmezni amúgy sem lehet — hanem, mondjuk így, rosszul sikerült valorizációs klauzulának, ahol a bírói ügyletkorrekcióra a felek helyesen felfogott eredeti szándékát állítja

helyre.

a) *A devalorizáció* szó kétféle jelent. Jelenti először a matematikailag 100%-ra kiszámított valorizáció mérséklését, vagyis: 100 százalékon aluli valorizálást a valorizációs törvény 12. §-a vagy a 950/1923. M. E. sz., ú. n. aranyrendelet alapján. Jelenti azonban — és célszerű volna kizárólag ebben az értelemben használni ezt a szót, *hogy a szolgáltatásnak az értékmérő hipertrófiájából előálló súlyosbodását 100%-os valorizációra redukáljuk*. Előállott a devalorizáció szüksége a csehkoronában vállalt kötelemnél, midőn a csehkورونا világpiacon ára emelkedett és midőn elvétele egynéhány ítélet a hitelezőt a követelés százszázalékos valorizációját meghaladó többlettel el is utasította. Idevág a magyar korona időleges emelkedéséből előálló túlvalorizálás korrektúrája (*Blau*: Valorizációs gyakorlatunk 1927-ig, 38. l.). Érdekes eset a MD. XX. 33 sz. alatt közölt P. I. 5693/1926. sz. ítélettel eldöntött ügy, ahol a Kúria a már pénzünk értékének állandósulása után megnyitott hagyatékából járó kötelesrészt devalorizálta azon az alapon, hogy a hagyaték megnyitáskor a hagyatéki ingatlanok értéke az érték tartó vagyontárgyaknak még az infláció korából megmaradt túlbecsülése folytán irreális magas volt. Legtöbbször azonban a búzakötelmekkel kapcsolatban merült fel a devalorizáció problémája.

A devalorizáció látszólag megfordítottja a valorizációnak, a valóságban azonban egybeesik vele. Mindkettő: a szorosan vett valorizáció és a devalorizáció akkor áll elő, amidőn a kötelemben eredetileg szereplő érték mérő nem léven állandó belső értékű, nem válik be, a neki számt rendeltetést nem bírja betölteni. A devalorizációnál azonban az érték mérő kilengésének iránya éppen ellenkező, mint a szorosan vett valorizációnál: míg az utóbbinál az érték mérő saját belső értéke esik, addig a devalorizációnál emelkedik. Szükségkép ellentétes emél a két jelenségnél a reparáció iránya is. A lényeg, a cél azonban mindkettőnél azonos: visszaállítani a felek által intencionált érték-egyensúlyi helyzetet. Tehát: a *devalorizáció is valorizáció — csak negatív előjellel*. A köznapi értelemben vett valorizáció következtében a folyó pénzben kifejezett lerovó mennyisége emelkedik, a devalorizáció következtében csökken.

Hogy a devalorizáció következtében előálló 100%-osan valorizált összeg aztán esik-e, ugyanúgy, mint a felfelé valorizált összegek, további mérséklés alá: oly kérdés, amely a fogalom meghatározásnál figyelmen kívül marad. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a devalorizálásnál nemcsak a bíróságok nem mennek száz százalék alá, hanem ezt az érdekeltek sem kérik és megelégszenek a száz százalékra való redukcióval. Így a hitelező legalább is eléri azt, hogy a követelést 100%-ig felértékelve kapja meg.

Előre kell bocsátanom, hogy a praxis áttekintését több ok nehezíti. Az első az, hogy az egyes szerződési kikötések igen különbözőek. Főtipusok: búzában búzára, búzában pénzre, vagylagosan — leginkább a hitelező választása szerint — mindkettőre. A búzában pénzre szóló kikötéseknél vagy ki van kötve az átszámítás napja (például: esedékeség; tényleges fizetés) vagy ily kikötés hiányában értelmezés dolga, melyik nap árfolyama legyen irányadó. Szokásos az is, hogy rövidebb-hosszabb időszakok (például lejárát, vagy fizetés előtti 8, vagy 30 nap) legmagasabb vagy átlagos árfolyamán kell az átszámítást eszközölni. Külön kikötések szokásosak az alperes késedelmének idejére, például az, hogy az adós a késedelem alatti legmagasabb kurzussal tartozik. Ismét más típus, midőn a felek, rendszerint éppen a késedelem idejére, utólagos megállapodással fixíroznak valamely kurzust. Mindezeknek a kikötéseknek számos variációja képzelhető és fordul is elő. Az egyes döntvénytári közlésekből azonban nem tűnik ki mindenkor az, vajjon az adott esetben pontosan mi volt a felek megállapodása. Sokszor nem állapítható meg, mi volt az egymáshoz való viszonya a három számbajövő legfontosabb kurzusnak: ügyletkötés, esedékesség, tényleges fizetés, amely fordulónapokhoz hozzájárul néha a felek megállapodásában szereplő speciális átszámítási nap, sőt esetleg (JH. 1930, 461. szám, P. V. 1256/1928.) a kereset beadásának napja is. Így az ítéleti kijelentések sokszor túlabstraktakká válnak. Az adósok védekezése sem egyformá; egyikük többet koncedál, mint a másik és a bíróság sokszor nemcsak a kereseten, hanem a védekezésen sem terjeszkedik túl.

A gyakorlat eleinte ragaszkodott a kikötések szóhangzatához. Búza egyenlő búza, épúgy; mint korona egyenlő korona. Búzaárfolyam alatt, ha más kikötve nincs, a fizetési (tehát nem, mint valutaperekben, a lejáratkori) búzaárfolyam értendő, mert csak így reprezentálja a pénz valóban a búzát. Emelkedő kurzusú búza mellett ez a felfogás az adósra volt terhes. Így a P. VII. 5553/1924. sz. (HT. 1926. 8., HD. XVIII. 63.) esetben a Kúria szerint az a kikötés, hogy az adós 1922 április 1-ig tartozik búzaadósságát napiárban megfizetni, nem jelentette egyúttal a mondott nap árfolyamának lerögzítését is, hanem alperes fizetési korszakkal tartozik. Továbbá: P. VIII. (?) 2804/1926. HD. XIX. 91., ahol a Kúria nemcsak hogy érvényesnek fogadta el azt a kikötést, hogy a kölcsön a búza legmagasabb árfolyamán fizetendő vissza, hanem a Kúria szerint ez következik egy magában abból, hogy a kölcsön búzaértékben volt adva s a kamatok is búzaárfolyamon voltak fizetendők. Szupponálja a fizetési korszak magasabb árfolyamon való teljesítés kötelezettségét JH. 1927. 160. sz. P. VII. 2256/1926., ahol azonban in

concreto a Kúria nem alkalmazta ezt az elvet, mert már megtörténtnek vette a fizetést a lejárat időpontjában annak folytán, hogy az adós ekkor váltókat adott, amelyeket a hitelező leszámítottatott. Az uo. 1929. 163. szám alatt közölt P. VI. 1235/1927. számú ítélet oly klauzula hatályát, amely szerint a késedelem ideje alatti legmagasabb búzaáron tartozik teljesíteni a vevő, a hitelező által adott fizetési halasztás idejére is kiterjeszti. Az uo. 354. szám alatt közölt P. VII. 2907/1928. számú ítélettel eldöntött esetben ki volt kötve, hogy késedelem esetében a cséplőgép vételára a fizetést megelőző nyolc napi átlagos búzaárfolyam alapulvételével fizetendő és a Kúria eszerint is marasztalt. Az uo. 1930. 461. szám alatt közölt esetben (P. V. 1256/1928.) a Kúria az 1923:XLII. t.c. I. §-ból meritett analógia alapján — a közlemény nem egészen világos — a búzaárfolyam ingadozásait teljesen az adós terhére rójja, amennyiben őt az esedékességekori és fizetésekkori árfolyamok közül a magasabbnak megfizetésére kötelezi.

Enyhébb ennél a praxisnál: a búzakurzus lemérséklése az esedékességekori, teljesen valorizált kurzusra; hogy az ügyletkötésekkori kurzus ezekhez az árfolyamokhoz hogyan aránylik, nem derül ki. (ÜL. 926. 5. szám. P. II. 3510/1925.)

Utóbb a judikatúra odafejlődött, hogy a búzaellenérték kikötését százszázalékos valorizációban való megállapodásnak minősítette, amely azonban nem jogosítja fel a hitelezőt ennél nagyobb haszonra vagy konjunkturális nyereségre. A judikatúrának ezt a helyes irányát, amelyre már Cs. Sommer József reámutatott a Hiteljog Tárában közölt, fent már megemlített észrevételeiben, tüntetik fel a következő ítéletek: P. VI. 7562/1925., MD. 1927., 2. sz. (v. ö. ifj. Nagy Dezső P.J. 1927., 265. l.); P. VII. 5310/1926., HT. 1927. 104. közölve JH. 1927. 507. alatt is; P. VI. 1935/1926, P.J. 1927., 183 l. (közölve ÜL. 1926 november 18-iki számában is, ahol azonban az ítélet álláspontja egészen másnak tűnik fel); P. VII. 8154/1927., JH. 1928., 782; P. VII. 7618/1927., JH. 1928., 1057; P. VII. 2069/1929., no. 1929. 840, közölve HT. 1930. 16. alatt is; P. VII. 1540/1928, JH. 1929. 658. Néha fellelhetők a kizsákmányoló ügylet kritériumai is, ennek megállapítása végett feloldás: P. V. 2831/1927., JH. 1928. 1545. Elvileg a kizsákmányoló ügylet fennforgása ellen: uo. 860. P. VI. 8109/1926.

A fentemlített P. VII. 1540/1928. számú ítélet szerint — az ítéletnek ez a része nincs közölve — a devalorizáció előfeltétele annak tényállásként való megállapítása, hogy a feleket a búzakikötés létesítésében kizárólag a pénzromlásból eredő károsulás elkerülésének szándéka vezette. Ezt az álláspontot túlságosan formalisztikusnak tartom: következethet ez a szándék minden olyan esetben, amidőn a felek a búzát pénzhelyettesítőnek alkalmazzák, vagyis más szolgál-

tatás ellenértékét állapítják meg vele. A felülvizsgálat szempontjából ez azonban nem tény, hanem jogkérdés.

Ha áll az, hogy a hitelező nem követelhet a kikötés szóhangzata dacára sem teljesítést akkor, midőn az adós korábbi fizetései révén a kötéskori árfolyamon kiszámított egyenértéket megkapta: kérdés, visszakövetelheti-e az adós azt az összeget, amelyet ő a kötéskori árfolyamon kiszámított összegben felül fizetett? A Kúria egy esetben (P. VI. 1785/1927. JH. 1928. 335) elutasította a keresetet, egy másikban (P. VII. 7618/1927., uo. 1057. és HD. 1928. 61.); megítélte a visszakövetelt összeget; egy esetben, midőn a visszakövetelő fél az alapszerződés kizsákmányoló voltára hivatkozik, feloldás: P. V. 2831/1927. JH. 1928. 1545. A P. VII. 7618/1927. számú ítéletéről írtak: *Fürst* a P. J. 1928. 107. l. és *Kronstein* uo. 1928. 207. l. Utóbbi helyteleníti az ítéletet, hivatkozva arra a szabályra, hogy a fizetés jogelismerést jelent. Ezzel szemben fel lehet hozni, hogy mindennemű jogelismerésnek és joglemondásnak határozottnak és tudatosnak kell lennie, ez a kellek pedig az adott esetben, amidőn a fizető fél a judikatúra ingadozása folytán nem lehetett tisztában saját jogi helyzetével, hiányzik.

A még ki nem fizetett és már kifizetett tartozások devalorizációjára vonatkozó szabályok egyugyanazon esetben kombinálódhatnak is. Az adós például jogfenntartás nélkül fizetett korábbi részleteket és az itt eszközölt túlfizetéseket be akarja tudni a későbbi részletekbe. Nézetem szerint ehhez joga van még akkor is, ha netán a visszakövetelés jogát az adósnak nem adjuk meg. Az ügylet egységességénél fogva ugyanis elegendő, ha az adós csak az utolsó részletnél él jogfenntartással, épúgy, mint az állandó judikatúra szerint a felfelé való valorizálásnál. (HT. 1927. 107. P. IV. 5637/1926.; MD. XX. 57., P. I. 5231/1925., közölve JH. 1927. 393. szám alatt is; JH. 1927. 686. P. VII. 5088/1926.)

b) A süllyedő árfolyamú búza felfelé történő valorizációja később merül fel a judikatúrában, mint a devalorizáció. Ugy in natura, mint egyenértékben teljesítendő búza-kötelmeknél előfordul.

A JH. 1928. 89. sz. esetben (P. V. 8064/1926.) sz. esetben ki volt kötve a búzának a lejáratkori árfolyamon való fizetése. A lejárat után a búza kurzusa esett; ennek dacára a lejáratkori árfolyamot ítéli meg a Kúria, ami nem más, mint valorizálás a lejáratkori árfolyamon. Ugyanez a döntés az uo. 860. sz. alatt közölt esetben (P. VI. 8109/1926) avval a különbséggel, hogy itt a felek a lejáratkori árfolyam lefixirozásában külön meg is állapodtak. A P. VI. 8615/1928. sz. ítélet (JH. 1929. 946. sz.) a búzaértékben kikötött haszonbér késedelmes fizetése folytán a búzának a késedelem ideje alatti

áresését pótlólag megítéli a haszonbérbeadónak. Az ítélet alapgondolata az a késedelmi szemlélet, amely a pénzvalorizáció körében rég meghaladt álláspontnak számít; mi a helyzet, ha a búza árfolyama akkor esik, amidőn a búzaadás még nincs késedelemben? Ez az ítéletekből annyival kevésbé tűnik ki, mivel e három eset egyikében sem állapítható meg, hogyan, viszonyított a szerződéskötés időpontjának árfolyama az esedékességekori, illetve fizetésekorai árfolyamhoz; mint a valorizáció kezdőkorában, az esedékesség a legkorábbi figyelembevett időpont.

Effektív búzában teljesítendő követelésnél a valorizáció formája: árkülönbség megítélése, ha a búza természetbeni szolgáltatásakor az árfolyam már alacsonyabb volt (JH. 1927. 688. sz., P. VII. 5088/1926. 1. HT. 1927. 116. alatt is; JH. 1930. 627. sz., P. VI. 290/1930. mindkét eset késedelmes szolgáltatásnál, az utóbbi esetben annak dacára, hogy a haszonbérbeadó az őt megillető vagylagos szolgáltatások közül maga választotta az in natura való teljesítést, a búza természetbeni megítélése helyett a magasabb árfolyam fizetésére kötelezés (ugyancsak késedelem esete, Jogállam 1928. 39. old. 2390/1927.) fedezeti vétel az esedékességekori, a vételár megítélése a búza utóbb bekövetkező áresése dacára (JH. 1927/705. sz. P. VI. 8032/1926.). Az ugyanott 261. szám alatt közölt P. VI. 283/1926. számú ítéletben a felek az effektivitás kikötése mellett abban is megállapodtak, hogy adós az esetleges késedelemből eredő kárt megtéríteni tartozik; a Kúria eszerint is marasztalt. A tudtommal nem publikált P. VII. 3323/1930. számú ítélettel elbírált esetben a hitelező letét gyanánt adta a búzát, amely in natura járt vissza. Ennek dacára a Kúria megítélte a késedelmes dós terhére a búza időközi áresése folytán előállott értékvesztéséget. A pécsi kir. Itélőtáblának a JH. 1927. 1457. sz. alatt közölt ítélete (J. IV. 1216/1926.) ezzel szemben elutasítja a búzamennyiség valorizációjára irányuló kérelmet, azonban nyilván abból az okból, mert az ügyleti kikötést nem valorizációs célzattal létrejött, hanem természetbeni szolgáltatásra irányuló megállapodásnak minősítette. Az, hogy milyen volt az ügyletkötésekorai árfolyam és hogy ez hogy viszonylik az esedékességekori és fizetésekorai árfolyamokhoz, itt sem tűnik ki egyik esetben sem. Nem merültek fel elég nagy számban esetek ahhoz, hogy a judikatúra a búzavalorizáció körében is elérje azt a magasabbrendű álláspontot, amelyhez a koronavalorizáció körében az esetek százainak és ezreinek feldolgozása közben eljutott, amidőn a felek akaratának azon belső érték konzerválását tekintette, amellyel az értékmérő az ügyletkötés idejében bírt.

Dr. Vági József